

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

00-540 Warszawa, Aleje Ujazdowskie 41 lok. 2
tel./fax: 022 622 05 88, 622 84 28;33 • e-mail: kirp@kirp.pl • NIP: 526-10-43-011

L.dz. 8018/OBSiL/2015

Warszawa, 10 kwietnia 2015 r.

Pan
Cezary Grabarczyk
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Mając na uwadze dotychczasowy przebieg prac legislacyjnych nad projektem ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnej informacji prawnej oraz edukacji prawnej społeczeństwa, podczas których nastąpiła niepokojąca samorząd radcowski ingerencja w jego treść, w istocie powodująca odstępianie od pierwotnie przyjętych założeń regulacji, Krajowa Rada Radców Prawnych negatywnie opiniuje obecny kształt proponowanych rozwiązań. Zmierzają one w niewłaściwym kierunku, a nieuzasadniona i oparta na wadliwych założeniach debata nad zmianami, prowadzącymi do poszerzenia kręgu podmiotów świadczących pomoc prawną na podstawie projektowanej ustawy powoduje, że regulacja traci przypisywany jej pierwotnie podstawowy cel, jakim było zapewnienie beneficjentom profesjonalnej pomocy prawnej w ramach stworzonego systemu nieodpłatnego poradnictwa.

Podkreślenia wymaga, iż pierwotnie przesłany w ramach konsultacji społecznych projekt ustawy, który został załączony do pisma Ministra Sprawiedliwości DKP-II-454-57/13/53 z dnia 12 grudnia 2014 r.) został pozytywnie, jedynie z nielicznymi uwagami doprecyzowującymi, zaopiniowany przez Krajową Radę Radców Prawnych. Następnie przedmiotowy projekt ulegał – już w ramach prac w resorcie sprawiedliwości oraz pracy i polityki społecznej – kilkukrotnym modyfikacjom, z których za najbardziej dezawuuującą jego założenia uznać należy systematyczne poszerzanie kręgu podmiotów uprawnionych do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Argumentacja, która legła u podstaw akceptacji tych rozwiązań sprowadzała się do przyjęcia wadliwego założenia, że w ramach świadczenia pomocy prawnej istnieje podział na poradnictwo w sprawach prostych i skomplikowanych (złożonych). Choć podział ten nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia merytorycznego, a zwłaszcza konotacji w obowiązujących aktach prawnych

regulujących kwestie świadczenia pomocy prawnej, w przypadku tych pierwszych systematycznie dopuszczano możliwość udzielania pomocy prawnej (porad prawnych) przez organizacje pozarządowe, a obecnie rozważa się także dopuszczenie osób fizycznych niewykonujących zawodów zaufania publicznego.

W konsekwencji prowadzi to do poszerzenia kręgu podmiotów uprawnionych do udzielania pomocy prawnej w ramach projektowanej ustawy, wbrew pierwotnej idei, zakładającej przede wszystkim profesjonalizm w świadczeniu pomocy prawnej, finansowanej ze środków publicznych. Całkowicie błędnym i najprawdopodobniej wynikającym z całkowitego niezrozumienia materii oraz specyfiki poradnictwa prawnego jest uznanie, że w niektórych kategoriach spraw – kolokwialnie kwalifikowanych jako proste – świadczenie pomocy prawnej mogłoby być realizowane przez osoby nie będące profesjonalnymi pełnomocnikami, tj. radcami prawnymi i adwokatami. Predysponowanie profesjonalnych pełnomocników, wykonujących zawody regulowane ustawowo, do świadczenia pomocy prawnej nie powinno budzić wątpliwości. Budowa systemu nieodpłatnej pomocy prawnej nie może opierać się na założeniu, że w jego ramach będzie istniała dywersyfikacja świadczonej pomocy na osoby zajmujące się tym zawodowo i profesjonalnie oraz na inne, nawet potrafiące się wykazać w tej materii jakimś doświadczeniem. Nie sposób przecież obiektywnie stopniować skomplikowania porady prawnej zwłaszcza, że w trakcie jej udzielania mogą pojawiać się dodatkowe okoliczności, które powodują, iż staje się ona złożona bardziej niż zdawał sobie z tego sprawę beneficjent pomocy prawnej.

W powyższym aspekcie, zdaje się, należy oceniać rozbieżności, jakie pojawiały się podczas procedowania nad projektem ustawy na posiedzeniu Komitetu Stałego Rady Ministrów w dniu 26 marca 2015 r. Stanowisko prezentowane przez Ministra Finansów, w zakresie w jakim dotyczy poszerzenia zakresu podmiotów udzielających porad prawnych, uzasadniane zostało jedynie przez pryzmat podziału środków przeznaczonych na ich finansowanie na trzy grupy podmiotów (adwokaci, radcowie prawni, organizacje pozarządowe) i opiera się na założeniu, że większość z nich nie będzie wymagała zaangażowania profesjonalnego prawnika. Zastanawiającym jest w oparciu o jakie dane i badania można wyrazić tego rodzaju przekonanie, a jednocześnie na jakiej podstawie uznać, że określonego rodzaju porada prawna (bez znajomości jej przedmiotu) będzie wymagała jej powierzenia profesjonalnemu pełnomocnikowi.

Dodatkowo dokonanie poszerzenia kręgu podmiotów udzielających porad prawnych o osoby fizyczne z wykształceniem prawniczym, nieznanym dotychczas systemowi prawnemu regulującemu świadczenie pomocy prawnej, jedynie w trybie przewidzianym projektowaną ustawą, doprowadzi do znacznego i pozbawionego kontroli zróżnicowania ich jakości. W konsekwencji może nastąpić dyskryminacja beneficjanta nieodpłatnej pomocy prawnej ze względu na podmiot, który w ramach systemu udzielał porady, bowiem nie posiada on kwalifikacji odpowiednich dla profesjonalnego pełnomocnika. System nieodpłatnej pomocy prawnej, finansowanej z budżetu państwa, nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości co do jakości udzielanych porad, w zależności od podmiotu świadczącego pomoc. Uzasadnienia poszerzenia kręgu podmiotów świadczących pomoc nie można upatrywać jedynie w zwiększeniu konkurencyjności na rynku usług prawnych. Postulowane przez Ministra Finansów zmiany, zmierzające do powierzenia udzielania porad prawnych osobom, które nie wykonują zawodu zaufania publicznego wraz ze wszelkimi tego konsekwencjami (brak ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, brak odpowiedzialności dyscyplinarnej, brak obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, brak obowiązku szkoleniowego)

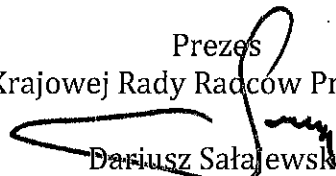
prowadzi do całkowitego wypaczenia pierwotnych założeń projektowanej ustawy, a ich wprowadzenie jest zupełnie nieracjonalne, a nawet szkodliwe dla realizacji celu ustawy.

Z tych względów zasadnym jest rewizja dotychczas wprowadzonych zmian względem pierwotnego tekstu projektu ustawy, który wydawał się rozwiązaniem właściwym, a przede wszystkim realizującym cele i wymagania jakie powinien spełniać dobrze funkcjonujący system nieodpłatnej pomocy prawnej. Przygotowany w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt w jego pierwszej wersji uznać należy za pożądany, a wprowadzanie do niego zmian początkowo będących wynikiem niezadowolenia organizacji pozarządowych, realizujących przeciwieńskie funkcje w ramach poradnictwa obywatelskiego, spowodowało, że projekt ustawy staje się wadliwy, a przede wszystkim szkodliwy dla beneficjentów pomocy prawnej.

Wskazany powyżej kierunek niepożądanych zmian powinien stać się przedmiotem ponownej analizy, co pozwoli na rewizję zmodyfikowanych rozwiązań i ponowne zbliżenie projektu do pierwotnych założeń, które przyświecały jego stworzeniu.

Identycznej treści wystąpienie skierowałem do Ministra Finansów oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Z poważaniem

Prezes
Krajowej Rady Radców Prawnych

Dariusz Sałajewski